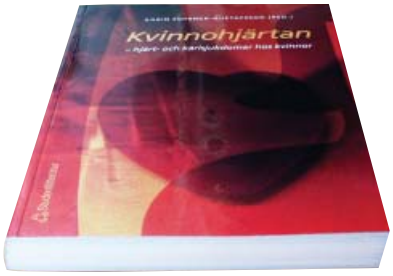
Redaktör: Gun Berefelt, tel: 08-790 34 80, e-post: gun.berefelt@lakartidningen.se

Hjärt–kärlsjukdomar i genusperspektiv

Karin Schenck-Gustafsson. **Kvinnohjärtan – hjärt- och kärlsjukdomar hos kvinnor.** 326 sidor. Lund: Studentlitteratur; 2003. ISBN 91-44-02787-7.

Recensent: Dan Lindblom, toraxkirurg, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge.

Det har inte varit helt okomplicerat att försöka recensera den här boken, som bygger på ett tydligt genusperspektiv. Som manlig kollega i övre medelåldern och verksam i en mansdominerad disciplin kan man uppfattas som opportunist om man höjer boken till skyarna och som manschauvinist om man kritiserar den.

Boken fyller ett behov

Låt mig då först säga att boken är en guldgruva för den som söker information om de specifikt kvinnliga aspekterna på hjärt–kärlsjukdomarnas epidemiologi, naturalhistoria, diagnostik och behandling. De koncisa sammanfattningarna i alla kapitel är välskrivna och ett bra stöd för minnet. De mest givande avsnitten för mig personligen var kapitlen om revaskularisering, stroke, diabetes, klaffsjukdomar och hjärtsjukdom under graviditet, som alla var välstrukturerade, innehållsrika och tydliga. Jag lärde mig mycket under genomläsningen och inser att boken fyller ett behov. Boken är dock inte utan sina problem.

Vissa problem

Ett par problem är relaterade till ämnet som sådant men också till bokens förväntade publik. Att skriva en kardiologisk lärobok som riktar sig till »såväl färdiga specialister i kardiologi ... som sjukgymnaster och undersköterskor« är nästan omöjligt. Att hitta den rätta nivån blir svårt, och det är tydligt att de olika författarna brottats med detta. Vissa kapitel inleds med synnerligen basala beskrivningar av vanliga sjukdomstillstånd medan andra kapitelförfattare gått rakt in i specialisttexten.

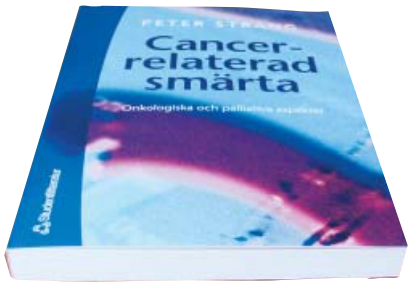
Det könsspecifika perspektivet har också sina begränsningar. I mångt och mycket måste, och bör, författarna göra jämförelser mellan det kvinnliga och det manliga, och i merparten av boken dominerar detta så att boken lika gärna skulle ha kunnat heta »Skillnader i hjärt- och kärlsjukdomar hos kvinnor och män«. Kapitlet om hormonella förändringar under menstruationscykeln är av naturliga skäl nästan det enda med ett specifikt kvinnligt perspektiv men innehåller ingenting om hjärt–kärlsjukdomar.

Trots ett relativt stort antal medförfattare har man kunnat undvika alltför mycket överlappning mellan avsnitten även om det känns onödigt mycket med tre kapitel som på olika sätt diskuterar motionens välsignelser.

Detaljer att ändra till nästa upplaga

Ett antal skönhetsfläckar bör städas bort inför en andra upplaga; utöver rena felstavningar presenteras t ex det metabola syndromet i två olika kapitel med två olika definitioner. Vena saphena magna sitter inte på lateralsidan av underbenet. Tiklopidin, som på flera ställen omnämns vara förstahandstrombocythämmare, har ju så gott som helt ersatts av klopidogrel.

Redaktörens påpekande att det är slumpens skördar att det bara finns en man bland 19 författare är lika intressant som de olika förklaringar vi hört under årens lopp till varför det nästan bara sitter män i börsbolagens styrelser.

Lovvärt om smärta vid malign sjukdom

Peter Strang. **Cancerrelaterad smärta. Onkologiska och palliativa aspekter.** 313 sidor. Lund: Studentlitteratur; 2003. ISBN 91-44-01066-4.

Recensent: Tore Eliasson, docent, överläkare, Multidisciplinärt smärtcentrum, Sahlgrenska Universitetssjukhuset/Östra, Göteborg.

Kunskapsnivån avseende smärtbehandling är generellt sett låg i läkarkåren, vilket naturligtvis är synnerligen otillfredsställande. Det gäller i första hand långvarig smärta, men också akut smärta och cancerrelaterad smärta. Som kliniskt verksam smärtläkare har jag under många år sett exempel på underbehandlade patienter och märkliga smärtlindringsstrategier, vilka till stor del beror på okunskap. Läkarutbildningen innehåller väldigt litet om smärta och smärtbehandling, och de flesta specialiteter har inte någon riktad utbildning inom området.

Situationen har inte förbättrats av att det inte har funnits lättillgänglig litteratur på svenska språket och att man har varit hänvisad till relativt tunga verk i huvudsak på engelska. Denna litteratur har ju inte heller varit anpassad till svenska förhållanden.

Föredömligt initiativ

Peter Strang, som är en välkänd profil inom smärtlindring i Sverige, är professor i palliativ medicin vid Karolinska institutet och överläkare för den palliativa sektionen vid Stockholms sjukhem och Radiumhemmet. Han har tagit ett föredömligt initiativ för att förbättra situationen avseende litteratur på svenska. Tidigare publicerades boken »Smärta och smärtbehandling«, där Peter var en av redaktörerna. Nu har ovanstående bok kommit, som undertecknad har fått nöjet att läsa och göra en anmälan om. Boken »Cancerrelaterad smärta. Onkologiska och palliativa aspekter« är, som framgår av titeln, helt inriktad på smärta vid malign sjukdom.

Redan 1979 skrev Socialstyrelsen att »när svårt sjuka människor har ont har de rätt till smärtlindring«. 1989 utkom Socialstyrelsens allmänna råd om smärtbehandling i livets slutskede, som reviderades 2001. Trots detta lever tyvärr många myter, föreställningar och slentrianmässiga förhållningssätt till smärta och smärtlindring kvar i vården i vårt land.

Heltäckande fakta och fallbeskrivningar

Denna bok är attraktiv eftersom författaren har utgått från befintlig forskning och fakta. Den inleds med en relativt omfattande introduktion som berör flera aspekter av smärta och smärtlindring inkluderande existentiell smärta, men också neurofysiologi, opioidreceptorer, smärttyper, betydelsen av inflammation osv.

Författaren beskriver på ett lättfattligt och överskådligt sätt olika typer av smärta vid malign sjukdom, och dessa illustreras på ett föredömligt sätt av talrika fallbeskrivningar. Därefter följer en genomgång av undersökningsmetoder och allmän farmakologi följd av ett detaljerat behandlingsavsnitt som berör alla aspekter av farmakologisk behandling, strålbehandling, nervblockad, hor-